

עולת שבת בשבתו

ויצא

מתורתם של רבותינו הקדושים ממונקאטש

תוכן ענינים

עולת המועד

וישב ממנו שבי

ניצוצי אור

'אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה' / זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד / הבנת עיקר מטרת מקום המקדש / במדת ענווה עולין למעלה / מעלת האדם על המלאכים / יסורי הגלות הכנה לזמן הגאולה / עסק התורה בלילה גדול ממראה הנבואה / התגלות אלקות תלוי בהשכמת הבוקר / התלבשות ביראה מיד כשיקיץ משינתו / עבודה רק למען כבודו יתברך / אבן המבורכת בשלום ראוי למזבח / 'דונות נעשות לו כזכות' / בגדים רק לפי ההכרח לצורך עבודה / בקשות יעקב אבינו על 'דור שבן דוד בא' / זכירת המיתה לשבירת התאוה / יעקב בכה על בכיתו של רחל על בניה / בניה על אורך הגלות / בכיה מפני שהכל היו אומרים... / החזרת אות ו' לאלהיו בקיבוץ נדחי ישראל / גאולה בזכות שמסרה רחל הסימנים ללאה / קושטא קאי שיקרא לא קאי / מתעטף הקב"ה לכפר על ישראל / פחד קדושה מבריה החיצונים

ילמדנו רבינו

פרשה זו סתימה

לבנת הספיר

ויצא יעקב / ונתן לי לאכל לחם / והחליף את משכרתי עשרת מונים / הבה לי בנים / ויברח יעקב

דעה חכמה לנפשך

להעבירם מחקי רצונך

עולת שבת בשבתו

יוצא לאור על ידי:

הוצאת אמת

אור תורה מונקאטש

מכון ל'הר"ל' ולהפץ ספרי רבותינו הקדושים

Published By:

Emes Publishing Inst.

Ohr Torah Munkacs

P.O.B. 393

Brooklyn, New York 11219

T: 347.408.5208

F: 718.504.3526

W: www.minkatch.org

E: EmesOnline@gmail.com

כל הזכויות שמורות ל:

הוצאת אמת

Copyrighted © 2020 by:

Emes Publishing Inst.

All rights reserved to publisher

The entire text has been newly

edited designed and set.

No part of this book may be

reproduced in any form,

including information storage

or retrieval, in whole or in part,

without written permission

from the copyright holder

רובי המאמרים הופיעו

בנ"י 'חדש בחדש'

שיצאו לאור על-ידי:

'אחור חסיד מונקאטש'

עימוד וגרפיק

אלעזר בראדי

929.301.6149

עולת המועד

וישב ממנו שבי

מצינו בדרשות חכמינו ז"ל, שמלכות יון - אף על כל רשעותם וטומאתם, כללו בתוכם כמה מדות תרומיות, ואף קדושות. באופיים ובטבעם הכילו טבע ואופי של יהדות, מדות אשר בשורשם הם יהודיות, ובדרך כלל ישראל הם אשר מצינים בהם. מדות אלו הם:

א הודאה לד'. ענין ההילול והקילוס להשם יתברך הוא מעלה יהודית טהור. לא זו בלבד, אלא שזהו עצם מציאותם ותכלית בריאתם של ישראל, כדכתיב (ישעיהו מג, כא) עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו. שמם אשר נקראו - "יהודים", הוא על שם ההודאה, כמו שנאמר (בראשית כט, לה) הפעם אודה את ד' על כן קראה שמו יהודה. אבל מצינו שגם להיוונים היה מעלה נשגבה זו. שכן על הכתוב (ויקרא יא, ד-ז) המונה את הגמל ואת השפן ואת הארנבת ואת החזיר, כבהמות טמאים, אמרו חז"ל במדרש (ויק"ר פי"ג ה) שיש בהם רמז לד' גליות, עיין שם. ואמרו שהארנבת - זו יון, שכמו הארנבת יש לה סימן טהרה שמעלת גרה היא, כן יון היתה להם מעלה טהורה, שהיתה יון מקלסת להקדוש ברוך הוא, שאלכסנדרוס מוקדון כד הווי חמי לרבי שמעון הצדיק היה אומר ברוך ד' אלקי של שמעון הצדיק.

ב ראיית פני הצדיק. באמת, להיות צורת הצדיק לפניו הוא ענין שצריך להיות אצל כל יהודי, כמו שאמרו חז"ל (כריתות ו, א) על הכתוב (ישעיהו ל, כ)

והיו עיניך ראות את מורִיךְ. בספרים הקדושים, ובפרט בספרי תלמידי הבעל-שם-טוב זי"ע, הורחב הדיבור על גודל ענין של הסתכלות בצורת הצדיק. גם היוונים הצטיינו במעלה זו, וכמו שאמרו במדרש (שם) "ואת הארנבת זו יון", כי כמו הארנבת יש לה סימן טהרה אחד, כן מלכות יון היתה לה סימן טהרה אחד והוא מה שהיתה מגדילה הצדיקים. והענין מבואר בש"ס (יומא סט, א) שבזמן שפגש אלכסנדרוס מוקדון את שמעון הצדיק, ירד ממרכבתו והשתחוה לפניו. אמרו לו עבדיו "מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי זה". אמר להם דמות דיוקנו של זה מנצחת לפני בבית מלחמתי, עיין שם. והיינו שהיה מגדל ומחשיב הצדיקים עד שירד והשתחוה לשמעון הצדיק, והודה שדמותו של אותו צדיק מנצחת לפניו במלחמות.

ואם ישאל השואל, היאך אחזו ותפסו היוונים מדות אלו. מהיכן זכו אלו הרשעים למעלות קדושות אלו. התשובה לכך פשוט: ידוע שחיות הקליפות הוא ממה שיונקים מקדושה, והיינו שמצות ומעשים טובים שישראל עושין שלא בקדושה וטהרה כדבעי, טורפין קליפות ואומות העולם מצוות אלו להיות לחלקם, בבחינת "וישב ממנו שבי" (במדבר כא, א), ואלו הם ניצוצי קדושה שמחיין אותם נורמז לדבר, שראשי תיבות ד' בהמות טמאות גמל שפן ארנבת חזיר בגימטריא שב"ן. ובכן, כשנחלש עמוד ההודאה אצל ישראל, נפלה מעלה קדושה זו לשבי של הקליפות לתוך מלכות יון הרשעה, ומכח זה היו הם מודים לד' באומרם "ברוך ד' אלקי של שמעון הצדיק". זה היה הניצוץ של קדושה שהחיה אותם, ובזכות זה נתיישרה מלכותם הרשעה. ועל-דרך-זה כשנחלש מעלת ביטול לצדיקים אצל ישראל, נפלה לשבי למלך יון. הוא הכיר שבזכות הצדיק הוא מצליח במלחמותיו, ולכן ביטל עצמו לפניו עד שהשתחוה לו. ובזכות ניצוץ קדושה זו קמה מלכות יון.

ולכן כשנצחו חשמונאים ועמדו להכרית קליפת יון מן העולם, הוצרכו להוציא בלעם מפיהם לעקור שרשם, כמו שאמרו חז"ל (ע"ז מה, ב) העוקר עבודת כוכבים צריך לשרש אחריה. ומשום זה, אחרי שפינו את היכלך וטהרו את מקדשך, ועקרו עבודה זרה של יון, עמדו על שרשה אשר החייה אותה. החשמונאים חזרו והעלו לקדושה מעלת ההודאה להשם יתברך, ו"קבעו שמנת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול". וכן תקנו חובת הדלקת נרות, כי הצדיק דומה לנר המאיר, כדכתיב (קהלת ט, ח) ושמן על ראשך אל יחסר, וכמו שכתוב (תהילים צד, יא) אור זרוע לצדיק, ונאמר (משלי יג, ט) אור צדיקים ישמח. והיינו כדי להוציא בלעם מפיהם ולהחזיר מן השבי מעלה

זו של ביטול לצדיקים בקדושה לתוך כלל ישראל. תכלית תקנות אלו היה, שבשמונת ימי חנוכה אלו, יפעלו ויקבעו ישראל שוב בלבם כל מעלות האמורות, להודות ולהלל להשם יתברך בכל לבב, ולהידבק בצדיקים בביטול גמור ולידע שכל הנהגת העולם תלוי בידיהם.

מקורות: תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ליל א' דחנוכה תשנ"ח

מאין יבא עזרי

במדרש (בראשית רבה פס"ח ב): **ויצא יעקב מבאר שבע** (בראשית כח, י). רבי שמואל בר נחמן פתח (תהלים קכא א) **שיר למעלות אשא עיני אל ההרים** - למלפני ולמעבדני, **מאין יבא עזרי**, אליעזר בשעה שהלך וכו', ואני לא נזם אחד וכו', חזר ואמר מה אנא מוביד סברי מן בריי, אלא (שם ב-ג) **עזרי מעם י"י וכו' אל יתן למוט וכו'.**

בעי למדרש, למה נאמר שוב **ויצא יעקב מבאר שבע**, הלא כבר נאמר למעלה (בראשית כח ז) **וישמע יעקב וכו' וילך פדנה ארם**. על כן בא לדרוש אותה הפרשה כולה שאמרה יעקב בעת הליכתו לישא אשה, **וכן הוא בקבלה כל מי שנצרך לישא אשה, יאמר בכל יום הקפיטיל הלזה קודם יהיו לרצון וכו'.**

ודרש שאמר יעקב **מאין יבא עזרי**, היינו אשתי עזר שלי, אעשה לו עזר (בראשית ב, יח), **מאין יבא לי על פי הטבע**, שאין בידי כולם אפילו נזם אחד וכו'. חזר ואמר מה אנא מוביד סברי מן בריי, **עזרי מעם י"י וכו'**, עד (תהלים שם ח) **י"י ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם**, הנה הם שבעה פסוקים של נחמה לו ברוח הקודש, ואז נשא רגליו ויצא בהבטחה. וזהו **ויצא יעקב מבאר שבע**, לאחר שנתבאר לו שבעה נחמות.

אגרא דכלה

בעשרה מאמרות (מאמר חיקור דין ח"ד פי"ז): **כל האומר מזמור** (תהלים קכא) **שיר למעלות אשא עיני אל ההרים וכו'**, סוף כל תפילותיו קודם עקירת רגליו, מזמנין לו בת זוגו ההוגנת לו. גם המבקש רחמים על הזיווג העליון והוא צריך לזיווג, הוא נענה תחלה.

אגרא דפרקא אות סג

ניצוצי אור

בתורתך, אמנם יחד עם זאת "ודבק לבנו במצוותיך".

וזהו שכתב "ויצא יעקב", ואיתא במדרש (ילקוט משלי תתקלח) שיצא לעסוק בתורה, ועם-כל-זה "ויפגע במקום", כאשר הגיע עת תפילה, היה מפנה את מחשבתו כולה רק לתפילה.

תפארת בנים

◇◇◇◇◇הבנת עיקר משרת מקום המקדש◇◇◇◇◇

ויקח מאבני המקום וישם מראשתי (כח),

(א)

בספר-יצירה קורא לאותיות בשם "אבנים" (שממנו נבנה התיבה, הנקרא "בית"). וזה "ויקח מאבני המקום וישם מראשתי", שיעקב נתן ראשו ומחשבתו להבין את אותיות "המקום", ומצא שהיא בגימטריא "יגדל נא כח אדני-י". ומזה הבין שזה עיקר מטרת מקום המקדש.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

◇◇◇◇◇אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה◇◇◇◇◇

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח, י)

אמרו חז"ל (ילקוט משלי תתקלח) על-הכתוב (משלי ו, כב) בהתהלךך תנחה אותך, זה יעקב שהיה מתעסק בתורה כשיצא מבית אביו. והנה איתא (אבות פ"ו מ"ב) אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה.

וזה רמוז כאן בפסוק "ויצא יעקב מבאר שבע" שהיה עוסק בתורה, ועל-כן "וילך חרנה", לשון בן חורין.

שם שלמה

◇◇◇◇◇זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד◇◇◇◇◇

ויצא יעקב ג' ויפגע במקום (כח, י-יא)

ישנם תלמיד-חכמים, שמתוך שנותנין כל עיונם בתורה בהוויות דאב"י ורבא, גם בעת התפלה אינם שמים לבם לפירוש המילות וכוונת התפלה, ועל-דרך-זה בשאר מצוות. ועל זה אנו מבקשין "והאר עינינו

ברכתי "ופרצת ימה וקדמה גו", וינתן להם נחלה בלי מצרים.

לקוטי מהרצ"א

עסק התורה בלילה גדול ממראה הנבואה

וייקץ יעקב משנתו ויאמר אבן יש ד' במקום הזה ואנכי לא ידעתי (כח, טז)

ברש"י: אילו ידעתי לא ישנתי. אפילו שעל ידי שינתו שם זכה למראה נבואה, ונתגלו לו כל סודות הגלות והגאולה, מכל-מקום אמר שאילו ידע לא היה ישן.

ונראה מכאן, שלהיות ער ולעסוק בתורה בלילה, גדול אף ממראה הנבואה הגדול ביותר, בבחינת (כ"ב יב, א) חכם עדיף מנביא.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

התגלות אלקות תלוי בהשכמת הבוקר

ויקץ יעקב משנתו ויאמר אבן יש ד' במקום הזה (כח, טז)

מה שהאדם זוכה להתגלות אלקותו יתברך, "אבן יש ד' במקום הזה", תלוי ב"ויקץ יעקב משנתו" - בדרך שהאדם קם בבוקר משנתו.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

התלבשות ביראה מיד כשיקץ משנתו

וייקץ יעקב משנתו ויאמר אבן יש ד' במקום הזה (כח, טז)

בריש שולחן-ערוך כתב הרמ"א "מיד שיעור משנתו יקום בזריזות לעבודת בוראו יתברך ויתעלה", ובסדר היום לומר תיכף מודה אני לפניך מלך חי וקים כו'. ולזה אמר

במדת ענווה עולין למעלה

והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה (כח, יב)

סולם הוא ענין שעולין עליו למעלה. וזהו "והנה סלם" כלומר הדרך שעולין בו למעלה הוא אם "מצב ארצה" שהוא אחוז במדת ענוה, וזהו הדרך אשר "וראשו מגיע השמימה" שעולין בו למעלה.

שם שלמה

מעלת האדם על המלאכים

והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עליהם יורדים בו (כח, יב)

וברש"י: מלאכים שליווהו בארץ אינם יוצאים חוצה לארץ, וירדו מלאכי חוץ לארץ ללותו.

ואפשר לפרש, שענין החלום הוא מעלת האדם על המלאכים, שהמלאכים הם או מהעולים או מהיורדים, אבל על האדם מוטל גם להיות "מוצב ארצה" וגם שיהיה "ראשו מגיע השמימה", גם לחיות בגלות חוץ לארץ, וגם לקרב הגאולה. ולכן "והנה ד' נצב עליו", ולא על המלאכים.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

יסורי הגלות הכנה לזמן הגאולה

והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה גו' (כח, יד)

יש לפרש, שרק לאחר שיתקיים "והיה זרעך כעפר הארץ", שיהיו בגלות נתונה למכים ולמשיסה כעפר הארץ, רק אז תקוים

הכתוב "וייקץ יעקב משנתו - ויאמר", תיכף כשהקיץ משנתו נתלבש יראה ואמר.

אבל בעל התענוגים, מיד שיקיץ משנתו עודנו מכין עצמו לישן יותר, לכן נאמר אצל פרעה (בראשית מא, ה) "וייקץ פרעה - וישן", כי השינה הביאה שינה אחרת בלי הפסק אמירה כלל. לא כן יעקב אבינו, שתיכף בהקיצו משנתו אמר "אכן יש ד' במקום הזה".

יודעי בינה

עבודה רק למען כבודו יתברך

אכן יש ד' במקום הזה ואנכי לא ידעתי
(כח, טז)

כשהאדם עובד את בוראו רק למען כבוד יתברך שמו, אזי שורה עליו שכינת הקדוש-ברוך-הוא, מה-שאין-כן כשכל כוונתו הוא לצורך עצמו. וזהו שאמר יעקב אבינו "אכן יש ד' במקום הזה" שיש כאן השראת השכינה, משום "ואנכי לא ידעתי" שלא נתתי דעתי בשביל אנוכיות הפרטיות שלי.

שם שלמה

אבן המבורכת בשלום ראוי למזבח

ויקח את האבן אשר שם מראשותיו גו' ויצק שמן על ראשה (כח, יח)
ברש"י (להלן לא, ג): להיות משוחה למזבח.

ויש לפרש, דהנה אמרו חז"ל (מכילתא פ' יתרו) שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים. והנה כיון שראה יעקב שהאבן אשר שם מראשותיו מבורכת

ב"שלום", שהרי כשהאבנים התחילו מריבות כו' עלי יניח צדיק את ראשו, מיד עשאו הקדוש ברוך הוא אבן אחת, לכן משוחה למזבח, כי אבן שהשכין בה הקדוש ברוך הוא מדת השלום ראויה למזבח המטיל שלום כו'.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

זדונות נעשות לו כזכיות

ובגר ללבש (כח, כ)

אמרו חז"ל (יומא פו, ב) גדולה תשובה [מאהבה] שזדונות נעשות לו כזכיות. והנה ידוע (זהר ח"א רכו, ב) אשר על-ידי המצות שיש לו לאדם נעשים לו מזה לבוש וחלוקא דרבנן. וזהו שיש להעמיס בפסוק "ובגד" היינו החטאים, מלשון (ירמיהו ה, יא) בגדו ב', יהיו נעשים מצות וחלוקא "ללבוש", בעולם-הבא.

יודעי בינה

בגדים רק לפי ההכרח לצורך עבודה

ובגר ללבש (כח, כ)

במסורה "ללבש" תרין: א] דין. ב] והכהן הגדול גו' ומלא את ידו ללבש את הבגדים (ויקרא כא, י).

ויש לפרש, כמו שבגדי כהונה לא ניתנו ליהנות בהן, והכהן לא לבשן כי אם בשעת העבודה, כמו כן ביקש יעקב בגדים רק כפי ההכרח לעבודת התפילה, שאסור להזכיר את השם ערום, אבל לא ליהנות בהן.

אגרא רכלה

◇◇◇◇◇ יעקב בכה על בכיתה של רחל על בניה ◇◇◇◇◇

וישק יעקב לרחל וישא את קלו ויבך (כט, יא)

וברש"י: לפי שצפה ברוח הקודש שאינה נכנסת עמו לקבורה.

ויש לפרש, שראה גם הטעם למה אינה נכנסת לקבורה, והוא שכשילכו ישראל בגלות יעמדו על קברה ויתפללו, ואז רחל מבכה על בניה גו' ויאמר לה ד' יש שגר לפעולתך ושבנו בנים לגבולם (ירמיהו לא, טז). על כן "וישא את קלו ויבך", שבכה גם יעקב עמה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

◇◇◇◇◇ בביה על אורך הגלות ◇◇◇◇◇

וישק יעקב לרחל וישא את קולו ויבך (כט, יא)

וברש"י: לפי שצפה ברוח הקודש שאינה נכנסת עמו לקבורה.

ויש לפרש, דהנה הסיבה שנקברה על אם-הדרך הלא היא, שכשיעברו ישראל בגלות אחר החורבן יבכו ויעוררו רחמים על קברה, והיא תקום מקברה להמליץ בשמי רום. ואם-כן יש לומר שבכיותו לא היה על זה שאינה נקברת עמו, אלא על הסיבה המסבבת לכך, שראה את אורך הגלות, ועל כך בכה.

חיים ושלום

◇◇◇◇◇ בביה מפני שהכל היו אומרים... ◇◇◇◇◇

ועיני לאה רבות (כט, יז)

וברש"י: שהיתה בוכה כי היו הכל אומרים שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן, הגדולה לגדול והקטנה לקטן.

◇◇◇◇◇ בקשות יעקב אבינו על 'דור שבן דוד בא' ◇◇◇◇◇

ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש ושבתני בשלום אל בית אבי והיה ד' לי לאלקים

(כח, כ-כא)

הנה ג' דברים אמרו חז"ל על דור שבן דוד בא, א] "שבוע שבן דוד בא כו' רעב גדול ומתים אנשים נשים וטף כו'" (סנהדרין צז, א). ב] "דור שבן דוד בא קטיגוריא בתלמידי חכמים" (כתובות קיב, ב), ולכן אמרו ש"כשמלך המשיח בא אינו פותח אלא בשלום" (ויק"ר פ"ט. ג) [אין בן דוד בא עד שתתהפך כל המלכות למינות" (סנהדרין צז, א).

ונראה על זה ביקש יעקב אבינו ג' בקשות אלו: "לחם לאכול ובגד ללבוש" - נגד מה שיהיה רעב גדול ומתים אנשים נשים וטף. "ושבתני בשלום אל בית אבי" - נגד מה שיהיה קטיגוריא בתלמידי חכמים. "והיה ד' לי לאלקים" - נגד מה שתתהפך כל המלכות למינות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

◇◇◇◇◇ זכירת המיתה לשבירת התאוה ◇◇◇◇◇

וישק יעקב לרחל וישא את קולו ויבך (כט, יא)

וברש"י: לפי שצפה ברוח הקודש שאינה נכנסת עמו לקבורה.

ולכאורה הלא אמרו חז"ל (ב"ר פכ"ז כז) בשעת חדוה חדוה, ואם-כן מה לו להיזכר עכשיו בשעת התקשרותו על עת מיתתו. אמנם, היא הנותנת, מאחר והתעסקו בזיווג בקדושה ובטהרה, על כן חשב אז יעקב בעת הזיווג על עת מיתתו כדי שישבור את לבו ותאותו, וממילא צפה שאינה נכנסת עמו לקבורה.

שם שלמה

וזבה יתפרש "ויהי בבקר" רמז לגאולה שלימה (עיין ישעיה כא, יב), בזכות שרק אז נודע ש"היא לאה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א

◇◇◇◇◇ קושטא קאי שיקרא לא קאי ◇◇◇◇◇

וענתה בי צדקתי ביום מחר (ל, לג)

יעקב אבינו אמר "וענתה בי צדקתי", שמידתי שהוא מדת 'אמת ליעקב', ניכרת "ביום מחר", כי קושטא קאי ושקר אין לו רגלים.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

מתעטף הקדוש-ברוך-הוא לכפר על ישראל

והיה העטפים ללבן (ל, מב)

אמרו חז"ל (ראש השנה יז, א) על הכתוב (שמות לד, ו) ויעבור ד' על פניו ויקרא, מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח ציבור כו', אמר לו כל זמן שישראל חוטאים, יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם.

והנה כתיב (ישעיהו א, יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, דגון לבן מורה על כפרת העוונות. וזהו מרומז "והיו העטופים" שנתעטף הקדוש-ברוך-הוא, "ללבן" - ללבן עוונות ישראל.

שם שלמה

◇◇◇◇◇ פחד קדושה מברח החיצונים ◇◇◇◇◇

אלקי אברהם ואלקי נחור ישפטו בינונו ג' וישבע יעקב בפחד אביו יצחק (לא, ג)

מה שנשבע כאן "בפחד יצחק", כי ראה יעקב גודל כוח הטומאה של לבן, אשר החציף פניו נגד מעלה. שאם כי היה עמו השם יתברך בחלום הלילה ואמר לו

ויש לפרש, שבאמת בטחה בד' שלא תיפול לעשו, כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים (תהילים קכה, ג), ומה שבכתה הוא מפני שהיו הכל אומרים כן. וכמאמר העולם "גענוג אז מ'זאגט, אמת זאל דאס אויך זיין".

כ"ק אדמו"ר שליט"א

◊ החזרת אות ו' לאלהיו בקיבוץ נדחי ישראל ◊

הבה את אשתי כי מלאו ימי ואבואה

אליה ויאסף ג' (כט, כא-ב)

וברש": הלא קל שבקלים אינו אומר כן, אלא להוליד תולדות אומר כן.

ויש לומר, ש"להוליד תולדות" הוא רמז על הזמן בו יבוא אליהו לפתוח מקור נשמת ישראל, ולאסוף את ישראל. והנה עד זמן ההוא חסר אות ו' מאלהיו, שנטלו יעקב ערבון שיבוא ויבשר גאולת בניו (רש"י ויקרא כו, מב). ולזה אמר יעקב "ואבואה אליה - ויאסף", אותיות "אליה-ו". והאות ו' יחזירו כשיבוא ויאסף נדחי ישראל.

יודעי בינה

◊ גאולה בזכות שמסרה רחל הסימנים ללאה ◊

ויהי בבקר והנה הוא לאה (כט, כה)

עיין פירוש רש"י, שרק בבוקר הכיר שהוא לאה, כי רחל מסרה ללאה את הסימנים, כדי שלא תתבייש. ואמרו במדרש (איכ"ר פתיחתא כד) שבזכות זה יאמר השם יתברך לרחל "יש שכר לפעולתך" (ירמיה לא, טו), ויזכו ישראל לגאולה שלימה.

כן לקח לו למגן ולמחסה בעת כזאת מדת
"פחד יצחק", כי כידוע מדת גבורה ופחד
קדושה מבריא החיצונים.

היים ושלום

"השמר לך גו", אף-על-פי כן שיתף עתה
"אלקי אברהם" - קודש, "ואלהי נחור" - חול
ועבודה זרה ר"ל. ומגודל עזות זה, ששיתף
עכשיו שם שמים עם חול, התיירא יעקב. על

טוב להודות לד'

מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לד' וכו' (תהלים צב א ב). יש להתבונן מהו
המזמור של יום השבת טוב להודות, הלא בודאי טוב להודות להשם יתברך תמיד, כמו
שאומרים בברכת הודאה בשמונה עשרה 'וכל החיים יודוך סלה'. וגם למה אמר טוב
להודות בלשון הודאה דייקא, ולא בלשון שבח והילול וקילוס וכיוצא.

ונראה לי, דהנה אמרו רז"ל (ברכות ז, ב) מיום שברא הקדוש-ברוך-הוא את עולמו לא
היה אדם שהודה להקדוש-ברוך-הוא עד שבאת לאה והודאתו, שנאמר (בראשית כט,
לה) הפעם אודה את ד'. והנה אף-על-פי שגם דורות הקודמים שיבחו את השם יתברך,
כדאשכחן ברוך ד' אלקי שם (שם ט, כו), וברוך אל עליון אשר מגן וכו' (שם יד, כ), אבל
לשון הודאה המציאה לאה. ומהראוי להתבונן, מהו הרבותא דלשון הודאה. אבל לשון
הודאה נופל בלשון הקודש על דבר שהוא תוספת טובה זולת עיקר הטובה, והנה לאה
כאשר הולידה בן הרביעי המציאה לשון הודאה הצודק על תוספת טובה שהולידה
יותר על חלקה.

העולה מזה, שלשון הודאה נופל על תוספת טובה. והנה ישראל שומרי מצותיו
ותורותיו הובטח להם עולם הבא, שכר מצות בהאי עלמא ליכא (קידושין לט, ב), היום
לעשותם ולמחר לקבל שכרם (עירובין כב, א). ממילא עיקר הבטחתם והשכר המקווה
להם הוא עולם הבא. והנה נתן לנו השם יתברך תוספת טובה ליהנות גם בעולם הזה
מן הארת עולם הבא, כי שבת אחד מששים בעולם הבא (ברכות נו, ב). וזהו מזמור שיר
ליום השבת טוב להודות - לשון הודאה דייקא - לד', על תוספת טובה שברא את יום
השבת שהוא מעין עולם הבא, ונהנין גם בעולם הזה מן עונג עולם הבא, הבן הדבר.

בני יששכר מאמרי השבתות מאמר ז אות יד

ילמדנו רבינו

פרשה זו סתימה

תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - ליל שבת קודש תשס"ב

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. איתא בפירוש בעלי התוספות על התורה, שפרשה זו סתומה, דאין בכל סדרה ויצא לא פתוחה ולא סתומה, וכתבו שם כמה טעמים לזה. ונראה להוסיף עוד, דהנה פרשה סתומה מרמזת על סתימת זמן קץ הגאולה, כדאיתא ברש"י (ריש ויחי) למה פרשה זו סתומה כו' שבקש יעקב לגלות לבניו את הקץ, ונסתם ממנו, עיין שם. והיינו משום שנאמר (דניאל יב, ט) "לך דניאל כי סתמים וחתמים הדברים עד עת קץ". וכן מה שפרשה דידן סתומה, הוא יען שנרמז בה שזמן הקץ סתום וחתום, והוא במדרש (ויק"ר פכ"ט ב) "ויחלום והנה סולם מוצב ארצה", אלו שרי אומות העולם כו', מלמד שהראה הקדוש-ברוך-הוא ליעקב אבינו שרה של בבל, עולה ע' עווקים, ושל מדי נ"ב, ושל יון ק"פ, ושל אדום עולה ולא יודע כמה, באותה שעה נתיירא יעקב אבינו אמר אפשר שאין לזה ירידה, אמר לו הקדוש ברוך הוא (ירמיה ל, י) ואתה אל תירא עבדי יעקב, אפילו הוא עולה ויושב אצלי משם אני מורידו הדא הוא דכתיב (עובדיה א, ד) אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנך אורידך נאם ד', עיין שם. הרי שהבטיחו הקדוש ברוך הוא על הקץ, אלא שזמנו סתום, "ולא יודע כמה".

והנה איתא במדרש (ש"ט בראשית כה יב): והנה מלאכי אלקים עולים, אלו גבריאל ורפאל, שנדחו ממקומן קל"ח שנה, מיום שאמרו (בראשית יט, יג) כי משחיתים אנחנו את המקום הזה, שגילו את סודו של הקדוש ברוך הוא, עד שהגיע יעקב לכאן,

ועכשיו ניתנה להם רשות לעלות למחיצתן. והוא לכאורה פלא, למה הגיע דוקא אז הזמן לחזור ולעלות למחיצתן. ולדרכינו יתבאר, שבחיות פגמם מה שגילו את סודו של הקדוש ברוך הוא, היה צורך שיהיה תיקונם, שמעתה שוב לא יגלו סודו של הקדוש ברוך הוא. וכיון שאמרינן שהליכתו של יעקב לחרן כו' הוא פרשה סתומה, במה שלא יגלו הקץ יתקנו במה שפגמו, והיתה זאת כפרתם.

ולהלן (כה, טז) וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ד' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. ונראה לבאר (על דרך הדרוש) לפי דברי המדרש הנ"ל, שסלם שראה בחלומו, הוא סלם הגליות, ומלאכי אלקים הם שרי בבל מדי יון, שעולים ויורדים כפי אורך שנות גלותם, ואחר כך ראה את שר של אדום עולה ואינו יורד, ופתרון החלום אמרו חז"ל שהוא כיון שהקץ של גלות אדום הוא סתום וחתום. ועל כן העיקר יהא אז להאמין באמונה פשוטה בביאת המשיח, ואף על פי שיתמהמה לחכות לו בכל יום שיבא, ולקיים הנאמר שם (דניאל יב, יב) "אשרי המחכה ויגיע". לזה אמר הכתוב "ויאמר אכן יש ד' במקום הזה ואנכי לא ידעתי", היינו שעל ידי שאנכי לא ידעתי זמן הקץ, בהיותו סתום וחתום, ועם כל זה אני מאמין "שיש הוי"ה" הבורא ומנהיג כל העולמות והנני מחכה לביאת המשיח בכל יום שיבא, בזכות זה תהיה הגאולה.

ועיין שם בבעלי התוספות שכתבו טעם א' להיות פרשה זו סתומה, שהוא רמז למה שאמרו חז"ל (הובא ברש"י להלן יא) שקודם צאתו לחרן הטמין יעקב אבינו את עצמו י"ד שנים בבית מדרשו של עבר, שהיה עוסק בתורה. ויש לדייק על אמרם "שהטמין עצמו". וגם על מה שרמזה התורה על זאת בסתימת הפרשה.

ונראה, שמה שהטמין עצמו בבית המדרש של עבר, ירמוז שבאותם הי"ד שנים למד שם תורה הטמונה, שהיא תורת הנסתר והסוד. והטעם לזה, שהרי אמרו חז"ל שפרשת ויצא יעקב כו' תרמוז על יציאת ישראל לגליות, ואמרו בזהר הקדוש (ח"ג קכד, ב) דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזהר יפקון ביה מן גלותא ברחמי. לכן הקדים יעקב אבינו "להטמין עצמו", היינו ללמוד תורה הטמונה, להראות בזה לבניו את הדרך איך לקרב הגאולה, שהרי בזכותו יפקון ביה ישראל מן גלותא ברחמי.

ובזה יתבאר דברי המדרש (ב"ר פס"ח י) על הכתוב (להלן יא) "וילן שם כי בא השמש", מלמד שהשקיע הקדוש ברוך הוא גלגל חמה שלא בעונתה בשביל לדבר עם יעקב אבינו בצינעה, משל לאוהבו של מלך שבא אצלו לפרקים אמר המלך כיבו את הנרות כיבו הפנסין שאני מבקש לדבר עם אוהבי בצינעה. והיינו ש"אוהבו של מלך" זה העובד את השם יתברך ביראה ובאהבה, ועל ידי זה מגלה לו הקדוש ברוך הוא רזין עילאין וסתרי דאורייתא, כנאמר (תהלים כה, יד) סוד ד' ליראיו ובריתו להודיעם. וזה

שאמר "כיבו את הנרות כיבו הפנסין שאני מבקש לדבר עם אוהבי בצניעה", כלומר דברים הצנועים ומכוסין, אשר הם טמונין ונסתרים, ונאמרים בסתר בכיבוי האורות והפנסים.

ועוד הוסיפו לומר במדרש (שם) אותן שתי שעות שהשקיע לו הקדוש ברוך הוא חמה בצאתו מבית אביו, אימתי החזירן, בחזירתו לבית אביו, הדא הוא דכתיב (להלן לב, לב) "ויזרח לו השמש", אמר לו הקדוש ברוך הוא את סימן לבניך, מה אתה בצאתך השקעתי חמה ובחזירתך החזירתי לך גלגל חמה, כך בניך בצאתם נאמר (ירמיהו טו, ט) "בא שמשא בעד יומם", ובחזירתן נאמר (מלאכי ג, כ) "וזרחא לכם יראי שמי שמש צדקה". ויש לראות בדבריהם רמז להתגלות תורת הבעל שם טוב הקדוש ותלמידיו הקדושים זי"ע, שהיא מעין תורה שעתידיה להתגלות בהורה והדרה באחרית הימים, ועל אורה נאמר "וזרחא לכם יראי שמי שמש צדקה גו'", והקדים הקדוש ברוך הוא להאיר את העולם באורה - בעוד ימי החשך והגלות, יען שהקדים הגלות טרם זמנה, כדכתיב "בא שמשא בעד יומם", שילם להם להקדימה ולהחזירה, בדרך חזרתנו לבית אבינו, במהרה בימינו בעת גאולתן של ישראל. ועל דרך דאיתא בספר הקדוש דגל מחנה אפרים (פרשת בשלח), רמז שתהא הגאולה שלימה בזכות התגלות ולימוד תורת הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, בכתוב (שמות יד, ח) "ובני ישראל יצאים ביד רמה", ומתרגם אונקלוס "ובני ישראל נפקין בריש גלי", בהיות "בריש" ראשי תיבות "רבי ישראל בעל שם".

'כן יעזור השם יתברך להלאה'

שמעתי בשם רבינו הקדוש החוזה מלובלין זי"ע כי צריכין בכל דבר שאומרים 'ברוך השם' בעד זה הענין, 'אמרו מיד 'כן יעזור השם יתברך להלאה'. דאם לא כן, הרי זה כמעמיד ופוסק מעייני הישועה כשמברך רק על העבר, רק צריך להיות תיכף ומיד בקשה על העתיד.

והרמז לזה בלאה שאמרה (בראשית כט, לה) הפעם אודה את ה', ולא בקשה מיד על העתיד, על כן כתיב ותעמוד מלדת, עד כאן דבריו הקדושים שנאמרו כולם ברוח הקודש כנוודע.

והיינו הגם שילדה אחר כך עוד יששכר וזבולון, על כל פנים באותו פעם עשה דיבורה [שלא ביקשה על העתיד] רושם באותו זמן, כדכתיב ותעמוד מלדת. על כן צריכין ליהרהר בזה.

דברי תורה מהדורא קמא אות י'. שער יששכר מאמרי חדש תשרי מאמר מאזנים למשפט אות כ

לבנת הספיר

ויצא יעקב (כח, י)

במדרש (בראשית רבה פס"ח ב): אמר יעקב אני לא נזם אחד ולא צמיד אחד כו', חזר ואמר מה אנא מובד סברי מן בריי (פירוש, מה אני מאבד תקותי מן בוראי) חס ושלום לית אנא מובד סברי מן בריי (אין אני מאבד תקותי מן בוראי)

סיפר רבינו שליט"א [ששמע מהרה"ח ר' חיים בער ז"ל שקיבל מרבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע]:

פעם אחת היה הרה"ק בעל קדושת לוי מבארדיטשוב זי"ע חולה מאוד, והרופאים לא מצאו רפואה בדרך הטבע למחלתו, ואמרו שזקוק לנס כדי לרפאותו. וציוו שלא להפריע מנוחתו ומשכבו, עד שלא הרשו לשום איש להכנס אל הקדש פנימה, אלא ישבו אנשי-שלומו בחדר הסמוך והתפללו לרפואתו.

פתאום שמעו קול רעש, ופתחו הדלת ומצאו את הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע שוכב על הארץ כי נפל מהמטה. מיד מיהרו להרימו ולחזור להשכיבו, וחזקו צדדי המטה באופן ששוב לא יפול, וחזרו לתפלתם כבראשונה. לא ארכה השעה ושמעו את קולו הק' שקורא למשמש שיביא לפניו מים ליטול ידיו, כי ב"ה הוטב לו. וכן היה, שעד מהרה הוטב מצב בריאותו, וחזר לאיתנו לגמרי.

אחר-כך אמר הגה"ק מבארדיטשוב זי"ע לאנשי שלומו, כשאשר היה מוטל על משכבו, ושמע מה שאמרו הרופאים שבדרך הטבע אין רפואה למחלתו (ל"ע), נזכר מה

ששמע מהמגיד הקדוש הרבי ר' בער ממעזריטש זי"ע, שמה דכתיב "הבוטח בד' חסד יסובבנו" (תהלים לב, י), אין הפירוש שהישועה בא כתשלום-שכר בעד מדת הבטחון שבו, או כסגולה להמשיך נס חוץ לדרך הטבע, אלא שכן ברא השי"ת את טבע העולם, שהגבר אשר שם בד' מבטחו, פועל הנצרך לו וימלא ד' חסרונו.

והמשיך לומר:

- מתוך כך חשבתי, הרי בכוחי להתחזק במדת הבטחון בהשם יתברך, ועל-ידי-כך אוכל להמשיך ישועה בדרך הטבע, ולא אהיה בכלל הסומך על הנס. וכך עשיתי, ומתוך בטחוני קמתי לירד מהמטה, אמנם נפילתי לארץ. שבתי והרהרתי, הלא בלי ספק דברי המגיד זי"ע אמתיים ולמה לא נתקיימו בי, אין זה אלא כי אין בטחוני בשלימות ויש בו איזה פגם, על כן אתחזק עוד הפעם בבטחון שלם ואז בודאי אקום ברפואה שלמה. וכן עשיתי. ועל-ידי-זה תודה להשם יתברך חזרתי לבריאותי כבראשונה.

[ואמר ר' חיים בער, שרבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע היה רגיל לספר עובדא זו הרבה פעמים בעת שהלך לבקר חולים, ובפרט אצל חולים שהיו במצב קשה אשר היה נצרך לחזקם במדת הבטחון, ולהשפיע על-ידי-זה רפואה בדרכי הטבע].

ובזה ביאר רבינו שליט"א, שכעין זה היה אצל יעקב אבינו. שאף שיבודאי גם מתחלה שם בד' מבטחו, אף על פי כן "חזר ואמר מה אנא מובד סברי מן בריי, חס ושלום לית אנא מובד סברי מן בריי", שהיה בודק את בטחונו עד שיהיה בשלימות.

ונתן לי לאכל לחם (כח, כ)

מספר רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע:

הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זי"ע אמר:

- "בעת האכילה, יש לי גם כוונה פשוטה, כי אם היה רצון השי"ת שבני אדם לא יאכלו, אז היה בראו בטבע שיוכל לחיות כל ימיו בלי אכילה ושתייה, אלא יעסוק ויעבוד את ד' בכל המעת-לעת. וכיון שאינו כן, ואי-אפשר לחיות בטבע בלי אכילה, בעל כרחך אנו רואין שרצון ד' שיאכל האדם. לכן כשאני אוכל בהכרח שאני מקיים בזה רצון ד'..."

הבה לי בנים (א, ז)

שח כ"ק רבינו שליט"א (מלוה מלכה פ' בלק תשנ"ז):

דרכו בקודש של הגה"ק רבי יעקב משה מקאמארנא זי"ע היה להבטיח ישועות להבאים אליו, ולא הסתפק רק בהאצלת ברכה. ושמעתי מאיש נאמן, שאחר פטירתו לחיי עולם-הבא, בא אחד מחסידיו אל חתנו כ"ק רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע, והזכיר עצמו שצריך לישועה גדולה. רבינו זי"ע נתן לו את ברכתו כדרכו. אבל הוא הפציר שרבינו זי"ע יבטיח לו שיוושע, ואמר שכן היתה לו כבר איזה ישועה על-ידי הבטחת חותנו הרה"ק מקאמארנא זי"ע. רבינו זי"ע רגז עליו, ואמר שאין בכחו להבטיח, והוסיף:

- "הלואי איך זאל ווערד זיין צו בעטן און מתפלל זיין" [-הלואי שאהיה ראוי לבקש ולהתפלל].

בתוך כך פנתה אליו זוגתו הרבנית הצדיקת זצ"ל [בת הרה"ק רבי יעקב משה מקאמארנא זי"ע], והשתדלה בעד האיש ההוא באמרה הלא איש זה מחסידי אבי הקדוש הוא, וכמה-פעמים הבטיח לו ונושע, ומדוע אינך רוצה לעשות מבוקשו בזה. השיב לו רבינו זי"ע:

- "דיין טאטע האט געהאט ברייטע פלייצעס, און האט אזוי געזען ביי זיינע אבות הקדושים, אבער איך האב ביי מיינע הייליגע אבות נישט געזען מען זאל צוזאגן און מבטיח זיין ישועות" [-אביך היה לו כתפיים רחבות, וראה ככה אצל אבותיו הקדושים, אבל אני - לא ראיתי אצל אבותיי הקדושים שיבטיחו ישועות].

ברם לבסוף נושע איש זה על-ידי ברכת רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע - אף שלא הבטיח לו.

לעומת זה שמעתי מאחד מזקני חסידי קאמארנא שהיה דר לפני המלחמה בקאמארנא בשכנות לביתו של הרה"ק מקאמארנא זי"ע, וידע לספר מה ששמע מפיו של בנו וממלא-מקומו הרה"ק מוה"ר שלום זצ"ל:

פעם שאל את אביו על ענין זה שהיתה דרכו בקודש להבטיח ישועות. והשיב לו אביו:

- "וואס קען איך טוען פאר א יוד וואס בעט מיך אויס-פועל'ן פאר איהם ישועה: מתפלל זיין, דארף מען זיין ראוי לכך, און מען דארף צו טרעפן א עת רצון אז די שיערי רחמים זענען אפען, ומי יודע. וועגען-דעם בין איך מבטיח, ווייל אפילו

אויב איך בין נישט ראוי מיינע תפלות זאלען אנגענומען ווערן, אבער איך קלער און גלייב אז דער באשעפער וועט מיך דאך נישט וועלן מבייש זיין בזכות אבותי הקדושים"]-מה אוכל לעשות בעד יהודי שמבקש ממני לפעול בעדו ישועה: להתפלל, הלא צריכים להיות ראוי לכך, ומוכרחים להבחין ולמצוא עת רצון ששערי שמים פתוחים, ומי יודע. לכך אני מבטיחו, שגם אם אינני ראוי שתפילותיי יתקבלו, הנני חושב ומאמין שהשם יתברך לא ייבוש אותי בזכות אבותי הקדושים].

והוסיף שכמה וכמה ענינים היה לו שפעל ישועות, ולולי שהיה מקדים ומבטיח לא היה יכול לפעול ישועות אלו.

וסיים רבינו שליט"א: **ופעם ביארנו על פי זה** (בדרך שיחה) **מה שאמרה רחל ליעקב** (בראשית ל, א) **"הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי"**, ולעומת זה (שם ב) **"ויוחר אף יעקב ברחל ויאמר התחת אלקים אנכי אשר מגע ממך פרי בטן"**. וצריך ביאור מה היתה הקא סלקא דעת של רחל שיעקב יתן לה בנים. אמנם לפי הנ"ל יתכן שרחל בקשה שאף על פי שכפי ראות העין לא יכול יעקב אבינו לפעול בעדה בנים על ידי תפלתו, מכל מקום טענה שיבטיח לה בנים, והאמינה שהשם יתברך בודאי לא ישיב פניו ריקם כדי שלא לביישו ח"ו.

והחליף את משכרתי עשרת מונים (לא, ז)

סיפר רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע:

האר"י הקדוש היה רגיל לילך לשמוע דרשותיו ואמרותיו הטהורות של הגה"ק רבי משה אלשיך זי"ע. והסביר האר"י ז"ל, שכיון שראה כל פמליא של מעלה הלכו לשמוע דרשות האלשיך, גם הוא הלך לשמוע בשעה שהחכם יושב ודורש ברבים.

פעם אחת דרש דרש משה, האלשיך הק', בענין לבן הארמי, אשר החליף את משכורתו של יעקב אבינו עשרת מונים. ואמר, עשר פעמים עשר הוא מאה פעמים, אשר לבן הלך בתחבולות שונות ועצות עמוקות איך לרמות את יעקב כה וכה. וחשב בזה האלשיך הק' כל התחבולות שחשב לבן הארמי.

העם בשמעם נתפעלו והתענגו מטוב טעמו, והאר"י הק' עשה אז תנועת שחוק, ואחר כך חלף הלך לו באמצע הדרשה. ואמר האריז"ל, כי ראה אשר לבן היה שם בשעת הדרשה, ועל כל פעם שהזכיר האלשיך שחשב לרמות בזה את יעקב אבינו, הרכין לבן

את ראשו ונענה לו כי אמת יהגה חכו, אשר גם בזה כיוון לרמות וגם בזה וכו', ועל זה שחק האר"י הקדוש זי"ע.

ויברח יעקב (הפטורה)

הרה"ק רבי ר' יקותיאל שמעלקא מסאסוב זי"ע, בנו יחידו של הרה"ק רבי ר' משה לייב מסאסוב זי"ע היה מאנשי סודו ובריתו של הרה"ק מרוזין זי"ע. תקופה קצרה לאחר שבאה בקשר חיתן עם רבינו בעל יודעי בינה זי"ע, בלקח לחתנו את רבינו בעל שם שלמה זי"ע, ברח הרה"ק מרוזין זי"ע מרוסיא מעבר הגבול. כי הלשינו עליו המשכילים - כמה שנים לפני זה - שמורד במלכות הוא, ורוצה לייסד מלכות ישראל, וקהל חסידי מחזיקים אותו למלך עליהם, ונפשם ישליכו מנגד אם ידעו שכן חפצו ומגמת רוחו. באותה זמן נהרגו שני אנשים מוסרים מפורסמים בעיר דינאוויץ ולא נודע מי הכם, ואנשי רשע פתחו בהלשנה שהמוסרים נהרגו בפקודת הצדיק, ועושי דברו עשו בהם שפטים. מלשינות זו מצאו אוזניים קשובות אצל השרים, ואסרוהו בבית הסהר למשך הרבה זמן. כשיצא משם למשך זמן קטן, ועדיין הרדיפות והמלשינות בתוקפם, ברח הרה"ק מרוזין מעיר לעיר ומפלך לפלך, כששרי המלוכה רודפים אחריו, עד שבחורף שנת תר"ב, הצליח לעבור ולצאת מגבול רוסיא לארץ גאליציא, וכה הגיע לכפר קומפאלינג אשר בבוקאווינא. כמובן, כל זמן הבריחה, הוצרך הדבר להיות בסוד כדי שלא יודע לאנשי רשע, והיה רבי שמעלקא זי"ע מן היחידים אשר אליהם ביקש הרה"ק מרוזין להודיע את סוד בריחתו והפרטים הקשורים בזה.

באותם ימים, ביום ח' שבט תר"ב, שהה רבי שמעלקא זי"ע בעיר קאלאמייע, ושלח הרה"ק מרוזין ציר מיוחד לרבי שמעלקא, בבקשו ממנו לבא ולהישאר במחיצתו בכל עת מצוקתו, עד אשר יתבררו ויתלבנו פני הדברים, ויוכל לנוח בהשקט ושלווה. אבל השליח, מפחד גילוי דבר הבריחה, לא הגיד ולא גילה היכן נמצא הצדיק, רק אמר שיסע לכפר מארזינא הסמוך, ושם יחכה לו שליח אחר אשר יורהו לאן לנסוע.

רבי שמעלקא זי"ע ארז את חפציו, וישם מיד לדרך פעמיו מבלי לדעת לאן יהיו פניו מועדות לבסוף. בהגיע למארזינא, חכה לו שליח מיוחד שהודיעו שהרה"ק מרוזין נמצא בקומפאלינג, ומצפה ומחכה לביאתו. מיד המשיך בדרכו לקומפאלינג, ועוד באותו יום, ערב שבת קודש פרשת בא, הצליח רבי שמעלקא להגיע לקומפאלינג, בשמחו את לבב הרה"ק מרוזין.

הרה"ק רבי שמעלקא עזב את כל יקרו וכבודו, משפחתו ומקורביו, וכמעט שנה שלימה שהה במחיצת הרה"ק מרוזין, כאשר כל כוחו וממונו, היו נתונים אך ורק לטובת הרה"ק מרוזין. הוא השתדל במסירת נפש ממש עד למכביר, אירגן כל ההצלה, יעץ

ודאג לטובת הצדיק, נסע ואסף הרבה מעות ושחד את הפריצים והשרים, עד שבפרשת שופטים חמל ד' והושיע, ונתן בלב מושל טשערנאוויץ שיפסוק לטובתו, והרה"ק מרוזין נשאר בסאדיגורא, לנהל עדתו על מי מנוחות, והרה"ק רבי שמעלקא שב לעירו (עיין שו"ת מנחת אלעזר ליקוטי תשובות - חלק ה סימן יב).

הרה"ק רבי יקותיאל שמעלקא מסאסוב זי"ע סיפר לאחר זמן לחתנו רבינו בעל שם שלמה זי"ע, שבאותו תקופה, עת היה הצדיק נע ונד במדינת גאליציא, התחילו לפרוץ מתחדשים [דייטשי"ן] בעיר אחת בגאליציא ופרקו מעליהם עול תורה על דרך המסורה. וכאשר התחילו הרשעים לפרוק עול התורה, תיכף הצליחו במסחרם ונעשו עשירים גדולים.

מצב זה גרם לנסיון גדול ומבוכה לבני ישראל יראי אלקים, וכמה מחסידי העיר נסעו להרה"ק מרוזין, וסיפרו לו מהרעה הזאת, וגם מההסתר פנים הנורא, וכמה קשה להחזיק מעמיד ולא להימשך אחרי הרשעים ומעשיהם.

ענה להם הרה"ק מרוזין זי"ע:

- **אדרבה, מזה עצמו, שהרשעים מצליחים ויראי אלקים מדוכאים ומעונים, רואים השגחה מאתו יתברך שמו לא כדרך הטבע. כי אם היה הכל על פי הטבע, הרי היה צריך להיות כטבע העולם ומנהגו, יש מהם מצליחים ויש מהם יתענו, כמו אצל הרשעים כן לגבי הצדיקים. ומזה, שרק הצדיקים מדוכאים בצער ויגון, ודאי שהוא נסיון לעבודת ד', אשר מוכרחים לעמוד בו (עיין חיים ושולם פרשת וילך שפירש בזה הכתוב ואנכי הסתר אסתיר).**

שבת יומא דאורייתא

עקודי"ם נקודי"ם ברודי"ם (בראשית לא, י) גימטריא שב"ת. כבר ידעת סודות הנסתרות ליי" אלקינו בעניני העולמות הנקראים עקודים נקודים ברודים, ועיקר זמן עסק סודות התורה הוא בשבת יומא דאורייתא.

אגרא דפרקא אות קיח

דעה חכמה לנפשך

להעבירם מחקי רצוניך

בנוסף ההודיה של חנוכה אנו אומרים שמגמתם של היוונים היתה: "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי רצוניך". מלשון "חוקי רצוניך" אנו למדים שמה שהפריע ליוונים היה החוקים, המצוות שאין להם טעם והסבר. הם הסכימו למצוות שיש מאחוריהן נימוק שכלי, אך לא יכלו להשלים עם מצוות שהם על-שכליות ולמעלה מכל שכל והגיון.

בין חכמת התורה לחכמת חיצונית

ההבדל היסודי בין חכמה של אומות-העולם לחכמת התורה הוא, שחכמת אומות-העולם מבוססת על השכל, ואילו חכמת התורה היא ביסודה למעלה מן השכל. אמנם התורה היא חכמה אשר נתפסת בכלי השכל. היא ניתנה כדבר שמוכן בשכל ובהגיון, והיא עצמה אף מחייבת ללמדה ולהבינה כשם שלומדים ומבינים כל דבר חכמה. ברם, כל השכל והבנה שבתורה מתרכז סביב הנקודה של אמונה. נקודת המוצא של חכמת התורה הוא - כך וכך מסר הגבורה למשה רבינו בהר-סיני. על בסיס אמונה זו בנויה כל חכמתנו והבנתנו. השכל יכול וצריך להבין ולדעת - את מה שהשם יתברך אומר ומצווה. לא כן הוא חכמת אומות-העולם. בעיניהם השכל עומד מעל הכל.

גם היוונים לא שללו את מושג הרוחניות, אדרבה, הם פיתחו יותר מכל אומה אחרת את הפילוסופיה. הם עסקו בשאלות עמוקות ביותר של מהות הבריאה והכוחות

שמעליה. ודאי שלא התנגדו לכך שהיהודים עוסקים בתורה ובחכמתה, שהרי ידעו להעריך חכמה ושכל. מלחמת היוונים התמקדה בעיקר כנגד היסוד האלוקי שבתורה. הם דרשו לדומם את השכל מעל הכול ולבחון כל דבר רק על-פי אמת המידה של השכל הטהור.

חוקים בלי טעם

כשנגשים לקיום מצוות השם יתברך, הנה אם השכל הוא הקובע, מוכרחים לחפש את ההגיון שבמצוות ד'. רק כשישכיל להבין טעם לעשיית פעולה מסויימת זו, אז יוכל לקבל שעליו לקיימה. הוא נוהג רק על-פי שכל והגיון, ולכן הוא צריך להבין מה שהוא עושה. בתורה - יש מצוות שניתנו עם הנמקה שכלית מלא לכל פרטיהן ודקדוקיהן. ויש מצוות אשר אין להם כל שכל והבנה. חוקים - בלי טעם. לפי גישת חכמת היוונית אין לאדם לקבל החוקים כפי שניתנו - בלי טעם. עליו להתעמק בדבר ולהמציא הסבר הגיוני מלבו שבגללם נתן לנו השם יתברך מצוות אלו. רק אז יוכל לקבלם. זאת ועוד, כשסברתו שהמציא מלבו לתכליתו של המצווה הוא העומד במרכז, הרי אם יש היכי-תמצא שהוא יכול להגיע לאותה מטרה בדרך אחרת, שלא בדרך של עשיית פעולת המצוה, אין-הכי-נמי אין שום חשיבות בעשייתה דוקא באופן שציוותה התורה. ההגיון שבדה הוא שעומד מאחורי המצוה, ולא המצוה כשלעצמה.

אמונה היהודית אומרת שאין הדברים כן. גם טעמי המצוות שנתגלו לנו בתורה, אין אלו טעמיו ונימוקיו של הקדוש-ברוך-הוא שבגללם נתן לנו מצוות אלו. כל הטעמים הללו אינם אלא לבוש שכלי שהלביש הקדוש-ברוך-הוא את מצוותיו כדי שנוכל להשיגם לפי כוחנו. הרי מדובר כאן במצוותיו של הקדוש-ברוך-הוא, והרי ברור שהפער בין האדם לבין הבורא הוא אין סופי, ואם כן לא יתכן שהאדם יכול להבין את טעמיו ונימוקיו של הקדוש-ברוך-הוא. על-כרחך אתה אומר, שהמצוות, כל המצוות, הן בשורשן על-שכליות ולמעלה מכל חכמה והגיון. הן נובעות מהקדוש-ברוך-הוא בכבודו ובעצמו, שהוא למעלה מכל עולם השכל והדעת, ועל-כן ברור שגם סיבתן האמיתית והפנימית של המצוות היא על-שכלית.

עצם קבלת עול המצוות על-ידי איש הישראלי איננו משום שמבין איזה דבר. הוא מכיר שבעצם אינו מבין כלום. הוא מקבל עול מצוות משום שהשם יתברך ציווה עלינו לעשות כך. אף אם אמנם יתעמק יומם ולילה להבין דברי התורה שניתנו לנו מלמעלה - לא הבנתו הוא שמחייב אותו בעשייתן. אלא הוא מתבטל לחלוטין לרצונו של הקדוש-ברוך-הוא, למעלה משכל והגיון. ומשום-כך עליו לעשות בדיוק כפי שציווה לנו השם יתברך. הוא לא ימציא דרכים עוקפין המובילים לאיזה מטרה נסתרת. הוא יקיים מצוות השם יתברך כפי שניתנו, לכל פרטיהן.

תכלית מצוות - קיום רצונו

בכך נבין מה שרצו היוונים "להעבירם מחקי רצוניך". השתדלות היוונים היתה להעביר את ישראל מלקיים את המצוות שהם בגדר "חוקים", שאין להם טעם והסבר שכלי. דייקא בקיום מצוות אלו מתבטא ביותר התבטלות כל חכמה שכלי בפני רצונו יתברך שמו. ואכן נקודה זו הפריע ליוונים. הם רצו להגביר את חכמת היוונית לעומת חכמת התורה, ועל כן עמדו על ישראל לשום את השכל מעל לכול. לפי חכמתם הטמאה אין בתורה שום דבר בחוקה. כל ציווי יש לקיים רק לאחר שממציאים הגיון וסברא שעומדת מאחורי המצווה.

בעת שנצחו ישראל, הגבירו את האמונה למעלה מן השכל. וחיזקו קיום המצוות מתוך קבלת עול, אך ורק לעשות רצונו יתברך שמו.

על-פי: בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ד אות סא

ימים אחדים - שנה של שבתות

אמר יעקב (בראשית כט, יח-כ) **אעבדך שבע שנים וכו'** ויהיו בעיניו **כימים אחדים**. ואמרו רז"ל (בראשית רבה פס"ז י), וכן פירש רש"י (שם יח), **הן הן 'ימים אחדים'** (שם כז, מד) **שאמרה לו אמו. והדבר אין לו ביאור.**

ופירש בזה הרב הקדוש [רבי ישכר דוב בער מזלאטשוב] בעל מבשר צדק (פרשת ויצא): **'ימים אחדים'**. **'ימים'** היינו שנה, כמה דאת אמר (בראשית כד, נה) **'ימים'** או עשור (עיין כתובות נז, ב). **'אחדים'** היינו ימי שבתות, כי אמרה שבת לפני הקדוש-ברוך-הוא לכל נתת בן זוג וכו' (בראשית רבה פ"א ח). והנה לפי זה **'ימים אחדים'** היינו שנה של שבתות, וזה אי אפשר רק בז' שנים, עיין שם.

אגרא דכלה בפרשתן ד"ה אך עצמי ובשרי.

בני יששכר מאמרי השבתות מאמר א אות ז, מאמר ט אות א.

מאמרי ראש חודש מאמר ב אות ה

מילין שפירין

מה שאירע לאבות

אברהם אבינו

בשבת, "ואם היה מהלך ואינו יודע תחום שבת - מהלך אלפים פסיעות בינוניות, וזו היא תחום שבת" [היינו חצי אמה מקום מצב הרגל, וחצי אמה הוא בין רגל לרגל בפסיעה בינונית]. ואם קומתו של אברהם היה ע"ד פעמים יותר משל אדם בינוני, נמצא שאם פסע ערך כ"ז פסיעות, כבר עבר אלפים אמה ויצא מתחומו. וקשה לומר שכאשר הלך כ"ז פסיעות כבר חילל את השבת.

ועוד יותר, לפי מה שאמרו (בראשית רבה פמ"ג ג) ש"פסיעותיו של אבינו אברהם היו

גובה קומתו

רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע כותב (דברי תורה מהדורא ב אות חי) "אדכרן מילתא, בהיותי בביאלאבזעג בילדותי, אחרי חתונתי, שאלוני אז חותני [הראשון], הוא דו"ז אדמו"ר הרב הקדוש מו"ה שרגא יאיר זי"ע:

איתא במסכת סופרים (פרק כא הלכה ט) "אברהם אבינו היה גבוה יותר מענקים, שהיה גובה קומתו כנגד שבעים וארבעה אנשים". ואם-כן יקשה, הלוא כל אדם יש לו אלפים אמה לכל רוח לפסוע

מתי נפטר

כתב בספר קרניים (מאמר 1) ש"טבת הוא סוד הטובה, והמת בו נדבק בשכינה... ומיתת האזרחי מוכיח, והוא הבשורה טובה כמו שנרמז בו". ומפרש המקובל רבי שמשון מאוסטרופולי הי"ד (בדן ידן שם) כלומר, מיתת אברהם הנקרא איתן האזרחי, שמת בטבת, כנודע מספרי המקובלים בסוד (לך טו, טז) "ואתה תבוא אל אבותיך בשלום תקבר בשיבה טובה" ראשי-תיבות למפרע טבת, והוא הבשורה טובה שנתבשר, עיין שם.

רבינו בעל בני יששכר זי"ע (רגל ישרה ערך טבת) מתקשה בזה, כי הוא נגד הגמרא (ראש השנה יא, א) שפליגי רבי אליעזר ורבי יהושע אי בתשרי מתו האבות או בניסן, אך לא בטבת. "ואפשר לומר דבאמת מת בניסן או בתשרי, אבל לא נקבר במערה על-פי הדיבור רק בטבת, כמו שנרמז בפסוק רק הקבורה" [- תקבר בשיבה טובה].

שלש מילין, וכל מיל - אלפים אמה, הרי שהיה אברהם אבינו מוכרח לישב בביתו בשבת ולא יפסיע אפילו פסיעה לבר החוצה, כי אז כבר עבר שלש מילין וכבר חילל את השבת.

"והשבת", על-פי מה שאמרו (עירובין מח, א) ש"ארבע אמות שאמרו - באמה ידיה ייהינן ליה", שאם-לאו-הכי "עוג מלך הבשן מה תהא עליו". וכן נפסק בשולחן ערוך (אורח חיים סימן שצו סעיף א) "שבו איש תחתיו (שמות טז, כט), מכאן שכל אדם יש לו ד' אמות בכל מקום... ומוודדים לכל אדם באמה שלו". ואף שאמרו כן רק לגבי ארבע אמותיו של אדם, יש לומר כן גם לענין תחומין, בפרט היכא דאישתני ביותר, כגון עוג מלך הבשן, הכי-נמי באברהם אבינו הגדול בענקים, ואשר כל פסיעה ופסיעה שלו שלשה מילין, חשבינן התחום כפי גדלו, ולא עבר חוץ לתחום בפסיעה אחת.

יצחק אבינו

אמר (פתיחה בהיכל ישיבה חורף תש"נ) שהוא פנימיות הענין בדברי חז"ל (זבחים סב, א) שאפרו של יצחק מונח על-גבי המזבח, כי באמת הוקרב נשמתו על-גבי המזבח. **והנה,** כותב רבינו זי"ע (אגרא דפרקא שם), השם אשר יקרא להאדם הוא שם

שמו של יצחק

כתב רבינו בעל בני יששכר זי"ע (אגרא דפרקא סימן שלב) בשם הזהר (תוספתא חלק א נט, ב) שבשעה שנעקד יצחק על-גבי העקידה פרחו נשמתו והלכה לה, ואחרי כן קיבל נשמה חדשה. ורבינו שליט"א

ובזה תבין מנהג ישראל לקרות הסדרה השנייה בתורה בשם "נח", כי התחלתה (בראשית ו, ט) "אלה תולדות נח", אבל הסדרה (שם כח, יט) "אלה תולדות יצחק" - לא קוראים בשם יצחק, רק בשמה "תולדות". מכיון ששמו של יצחק אינו שמו האמיתי כפי נשמתו החדשה רק שם המושאל, על כן לא קורין הסדרה בשם יצחק.

נשמתו כנודע, ואשר על-כן הנשמה מתעוררת גם בעת השינה בקוראו שמו (ראה עוד ריח דודאים על מגילה כז, ב ד"ה ולא כניתי). אבל ביצחק, הנשמה מעולם-הזה אשר תקרא בשם "יצחק" - כבר הלכה לה, ובאת נשמה חדשה מעולם-העליון שאין לה שם. ומה שקראו ליצחק גם אחרי העקידה בשם "יצחק", הוא רק בשם המושאל.

יעקב אבינו

מיעקב אבינו, הלא יעקב לא נקבר כלל במצרים, ותפיסת המת הוא רק כשנקבר, שהתבוסס שם רקב או ליחה מהמת בעפר קבורתו והסמוך לו.

אולם, כותב רבינו זי"ע, בטח ציוה יעקב להניח גוויעתו מושכב על הארץ, עד שיובילוהו לקברות, כמו שנוהגים ישראל על פי צוואת רבי יהודה החסיד. על-כן, כשידע יעקב ברוח-קדשו שיתארך הזמן עד שיניח פרעה לנשאו לארץ כנען לקברו [ואשר משום כך השביע את יוסף, כי בלתי זה ימנע פרעה ולא יתן רשות לקברו בארץ כנען, כמו שכתבו הראשונים], ובמשך הזמן פן יצא תבוסת דם או רקב וליחה ויובלע בארץ שיהיה מונח עליה, לכן ציוה שיטלו עמו מעפר מצרים שיהיה מונח עליה. ויוסף הצדיק בשמעו אזהרה זו, שפט בדעתו הלוא כנראה שגוף אבי ככל הגופים שבעולם,

חניטתו

כתוב בתורה (ויחי ג, ב) ויצו יוסף גו' את הרפאים לחנט את אביו. והנה תכלית חנטה בדרך כלל הוא שישאר הגוף קיים ושלם לזמן רב, ומקשה רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע (חיים ושלום פרשת ויחי ד"ה ושכבתי), למה הוצרכו לחנוט גופו הטהור של יעקב אבינו, הלא בודאי אין מקום לחשש שבגופו של בחיר שבאבות ישלוט רקבון ח"ו.

ומבאר בזה רבינו זי"ע, בהקדם מה ששנינו (נזיר פ"ט מ"ג) שהמוצא מת ממקומו צריך ליטול את המת עם עפר תבוסתו שתחתיו, שספג את דמו ואת המוהל שיצא ממנו. ודרשו זאת בגמרא (נזיר סה, א) מדאמר יעקב (ויחי מז, ל) ונשאתני ממצרים - טול עמי [מעפר מצרים] טול עמי, רש"י]. ותמהו המפרשים (עיין תוספות יום טוב על המשניות), היאך ילפינו זאת

צדיקים אין מטמאים, הביאו העולם ראייה לאיסור, מהא שאמרו (בבא בתרא נח, א) על ר' בנאה, שהיה נכנס במערות ומווד מדת ארכן מבפנים, ואחר-כך מווד מבחוץ כנגדן, ועשה שם ציון סיד כדי להכיר מקום הטומאה, ולא יביאו טהרות דרך כאן (עיין רשב"ם), והוה קא מציין גם כן במערת המכפלה, עיין שם. הרי שאף מערת המכפלה מטמא ואסורים הכהנים לילך שם.

ברם, כותב רבינו זי"ע, יש לומר שאין זה ראייה מוכרחת. כי אמרו חז"ל (סוטה יג, א) כשהגיעו בניו של יעקב עם ארונו למערת המכפלה, לקח חושים בן דן מקל והכה על ראשו של עשו, "נתרן עיניה ונפלו אכרעא דיעקב", ושנינו (אהלות פ"ב מ"א) שהגלגלת, אף-על-פי שאין בו בשר, מטמא באהל (עיין תוספות יום-טוב). וכיון שהיה לעשו דין ישראל מומר (עיין קידושין יח, א), המטמא באהל כישראל, היה צריך ר' בנאה לציין המערה משום רישא דעשו.

והגם שאמרו רק ש"נתרן עיניה ונפלו אכרעא דיעקב", ולא אמרי דכל הגלגלת של עשו נפל ונקבר שם. "אמנם במקובלים הראשונים, וכן מדברי הרמ"ע מפאנו, נראה דכל ראשו נקבר שם. וגם מגמרא סוטה נוטה יותר פשטות הפירוש שנפל רישיה, רק שענינו נפלו ביחוד על עיניה דיעקב".

וכדרכו של אלו כך דרכו של גופו הקדוש. ואף שבודאי אמר כן יעקב אבינו רק לרוב ענוותנותו, מכל-מקום חשש פן הוא כשגגה יוצאה מפי השליט. על כן צווה את הרופאים לחונטו ולהישמר מזה.

אבל באמת, יעקב אבינו אמר כן רק להורות הלכה לרבים, שלוקחים את תבוסתו של מת כשיש ריקבון מובלע בארץ. אמנם זה היה רק להלכה, ולא בא לידי מעשה, כי על גופו של יעקב אבינו לא שלט בו שום חסרון, ויעקב אבינו לא מת (תענית ה, ב).

קבורתו במערת המכפלה

רבינו בעל בני יששכר זי"ע כותב (בני יששכר מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר א אות א) ש"קבלה בידינו שיעקב אבינו אסף רגליו אל המטה ביום א' דסוכות, כפי הקבלה שבידינו מן הרמז בפסוק (וישלח לג, יז) ויעקב נסע סכותה... ולאחר שבעים יום של אבל, נטמן יעקב בחנוכה במערת המכפלה. ועל כן נרמז צירוף הוי"ה השולט בחודש כסלו בפסוק (ויחי ג, יא) וירא יושב הארץ הכנעני, הנאמר אצל אבלו של יעקב אבינו כשנטמן במערת המכפלה".

מיתת וקבורת עשו

בשו"ת מנחת אלעזר (חלק ג סימן מד) כותב רבינו זי"ע, שבענין שאמרו שקברי

אבקש גם לחזור ולקבל על עצמכם
ללמוד שיעורים קבועים בספרי רבותינו הקדושים זי"ע...
ולהרבות עוד להגות בספרי רבותינו הקדושים איש לפי כוחו,
ובפרט בשבתות וימים טובים, שהם חיות נפשנו.

ממכתב קודש של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
להתאספות אנ"ש בארה"ק בשבת שלפני ב' סיון תשס"ט

